

NORGES HØYESTERETT

Den 12. mars 2013 avsa Høyesterett dom i

HR-2013-00577-A, (sak nr. 2012/1812), straffesak, anke over dom,

A (advokat Harald Stabell)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Katharina Rise)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Webster**: Saken gjelder forståelsen av straffeloven § 219.
- (2) A ble 22. mars 2012 satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 219 for i tidsrommet fra 1988 til 2010 å ha utsatt sin sønn B, som er født i 1985, for gjentatt vold og krenkende atferd i form av aggressive og truende verbale utbrudd.
- (3) Asker og Bærum tingrett avsa dom 17. april 2012 med slik domsslutning:

I A, født 25. april 1949 dømmes for overtredelse av straffeloven § 219 annet straffalternativ og for perioden fra og med 1 januar 2006 straffeloven § 219 annet ledd, jf første ledd, jf straffeloven § 64, til fengsel i år og 4 måneder, ettårogsfire måneder. Til fradrag kommer 126 – etthundreogseksogtyve – dager for utholdt varetektsfengsel, jf straffeloven § 60.

II A forbyes å forfølge, oppsøke, eller på noe annen måte kontakte B i en periode på 5 – fem – år, regnet fra dommen er rettskraftig, jf straffeloven § 33 første og annet ledd, jf § 33 a første ledd, jf annet ledd første punktum

III A dømmes til å betale oppreisningserstatning til B med kr 75.000,- kroner syttifemtusen innen 14 dager fra dommens forkynnelse. Forsinkelsesrente løper fra forfall til betaling skjer.

IV A dømmes til å betale saksomkostninger med kr 4.000,- firetusen kroner."

(4) A anket over tingrettens bevisbedømmelse og lovanvendelse under skyldspørsmålet, straffutmålingen og det sivile kravet til Borgarting lagmannsrett. Borgarting lagmannsrett avsa dom 8. oktober 2012 med følgende domsslutning:

"1. A, født 25. april 1949, dømmes for overtredelse av straffeloven § 219 andre straffalternativ, slik bestemmelsen lød før lovendring 21. desember 2005 nr 131, og straffeloven § 219 andre ledd jf første ledd, slik bestemmelsen lød etter lovendringen, til fengsel i 2 – to – år. Til fradrag i straffen går 160 – etthundreogseksti – dager for utholdt varetekt. Straffen er tillegg til Asker og Bærum tingretts dom 11. november 2011, jf straffeloven § 64 første ledd.

2. A betaler innen to uker fra forkynnelsen av dommen oppreisning til B med 130 000 – etthundreogtredvetusen – kroner."

(5) A anket lovanvendelsen under skyldspørsmålet og straffutmålingen til Høyesterett. I tillegg ble det begjært ny behandling av det sivile krav. Høyesteretts ankeutvalg besluttet 7. desember 2012 at anken over lovanvendelsen skulle tillates fremmet for så vidt gjelder spørsmålet om det foreligger et fortsatt straffbart forhold som strekker seg ut over 2001. For øvrig ble anken ikke tillatt fremmet.

(6) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*

(7) Lagmannsretten har beskrevet det straffbare forholdet på følgende måte:

"Lagmannsretten finner det bevist ut over enhver rimelig tvil at A i hele perioden fra ca 1988 til hendelsen i 2001, da B slo tilbake, slo ham i bakhodet med flat hånd og sparket ham. Slagene skjedde hyppig fra B var liten, og fra han var 7-8 år gammel i alle fall ca 10 ganger hver måned, og med nedtrappende hyppighet til én til to ganger månedlig fram til han var 16 år. Ut fra bevisituasjonen legger lagmannsretten til grunn at sparkene skjedde langt sjeldnere. Etter lagmannsrettens syn er det ikke ført tilstrekkelig bevis for at A også slo og kastet en sko etter B i 2003. Det er blant annet sett hen til at B i de fleste sammenhenger har forklart at den fysiske volden sluttet i 2001. I samme periode og fortsatt fram til i april 2010 krenket tiltalte også regelmessig sønnen verbalt med aggressive og nedlatende skjellsord som 'fjollehode', 'hengerøv', 'klummerrøv', 'dumpe' og 'idiot'. Lagmannsretten er overbevist om at de verbale krenkelsene utgjorde et vedvarende mønster, og at de skjedde uavhengig av om A etter at B ble 18 år hadde 'god grunn' til å irettesette sønnen eller ikke. Ettersom B vokste opp under farens regime med en kombinasjon av uforutsigbart raseri og fysisk vold, ble han i voksen alder trolig mer sårbar for nedlatende, hissige og høylytte munnbruk fra faren enn andre på samme alder ville ha vært. Lagmannsretten legger til grunn Bs forklaring om at krenkelsene som hadde gått som en 'rød tråd' gjennom livet hans, følte verre i voksen alder, fordi han var mer bevisst hva som skjedde."

(8) Lagmannsretten kom altså til at A har gjort seg skyldig i overtredelse av § 219 annet ledd som har en strafferamme på seks år. Det følger av straffeloven § 67 at foreldelsesfristen er ti år. Foreldelsesfristen regnes fra den dag det straffbare forholdet opphørte, jf. straffeloven § 68. Dersom det A utsatte sin sønn for etter 2001 ikke er straffbart etter § 219, er straffeansvaret for A foreldet.

- (9) Spørsmålet er om de verbale utbruddene som lagmannsretten har beskrevet fra 2001 frem til april 2010 faller inn under straffeloven § 219. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

"Den som ved å true, tvinge, begrense bevegelsesfriheten til, utøve vold mot eller på annen måte krenke, grovt eller gjentatt mishandler ... b) sin ... slektning i rett nedstigende linje ..."

- (10) For deler av perioden A er tiltalt for, hadde § 219 en annen ordlyd, men det fremgår av Ot.prp. nr. 113 (2004–2005) side 45 at den nye ordlyden er en videreføring av gjeldende rett. Jeg finner det derfor ikke nødvendig å sitere bestemmelsen slik den lød før lovendringen.

- (11) Utgangspunktet etter § 219 er at det må foretas en samlet vurdering av handlingene. Det fremgår av Ot.prp. nr. 113 (2004–2005) side 45 at:

"Bestemmelsen tar primært sikte på å fange opp mishandling som strekker seg over tid ... . Det er ikke et vilkår at det må være samme handlingsalternativ som er overtrådt flere ganger for at det skal være 'gjentatt'. Det kan for eksempel dreie seg om én legemskrenkelse og senere trusler om nye legemskrenkelser. Det stilles ikke opp noe vilkår om hvor nært i tid de ulike krenkelsene må være for at de skal regnes som gjentatte. Men i den konkrete straffutmålingen vil intensiteten og varigheten av krenkelsene få betydning, jf. også Rt. 2004 side 844. ... Kjerneområdet til utkastet til nytt straffebud er nettopp det sammenhengende og vedvarende handlingsmønsteret til gjerningspersonen."

- (12) I Rt. 2004 side 1556 la Høyesterett på tilsvarende måte til grunn at det skal foretas en samlet vurdering av handlingene – det er dette som først og fremst viser alvoret, jf. avsnitt 14 i dommen. Jeg viser også til Rt. 2010 side 129 avsnitt 21 hvor det fremgår at det ikke er karakteren av de enkelte handlingene som er avgjørende ved straffevurderingen etter straffeloven § 219, men i hvilken grad handlingene "danner et 'mønster' som resulterer i at den som rammes må leve under et 'regime' preget av kontinuerlig utrygghet og frykt for vold". Tilsvarende må gjelde der fornærmede lever i et regime preget av andre former for krenkelser.

- (13) Bestemmelsen rammer imidlertid ikke enhver kritikkverdig atferd, heller ikke om den er gjentakende. Ordlyden "mishandling" viser at § 219 bare omfatter mer kvalifiserte forhold. Men når atferd som isolert sett ikke fyller gjerningsinnholdet i bestemmelsen inngår i et "regime" preget av krenkelser som samlet er av en slik alvorlighetsgrad at § 219 er anvendelig, må de mindre alvorlige krenkelsene tas med i den samlede vurderingen.

- (14) Dette er utgangspunktet ved vurderingen av krenkelsene av B. En del av de handlingene han ble utsatt for i perioden etter 2001, ville isolert sett ikke kvalifisert som overtredelse av straffeloven § 219. Men lagmannsretten fremholder at B har vokst opp under farens regime med en kombinasjon av uforutsigbart raseri og fysisk vold, og at krenkelsene har gått som en rød tråd gjennom livet til sønnen. Den fysiske volden opphørte i 2001, men når den verbalt aggressive og nedlatende behandlingen av sønnen fortsatte, er det etter mitt syn riktig å se dette som en del av ett samlet bilde.

- (15) Forarbeidsuttalelsen jeg har sitert tidligere viser at det heller ikke er avgjørende at det er den samme formen for krenkelse som blir gjentatt gjennom hele perioden av mishandling. Når krenkelsene endrer karakter – som i dette tilfellet – kan det imidlertid være uklart

hvor lenge den fortsatte forbrytelsen kan anses videreført ved handlinger som ikke selv kunne føre til overtredelse av § 219. Jeg finner imidlertid ikke at denne saken aktualiserer problemstillingen og går ikke nærmere inn på dette.

- (16) På denne bakgrunn var det etter mitt syn korrekt av lagmannsretten å domfelle for overtredelse av § 219 for hele perioden fra 1988 til 2010.
- (17) Anken må etter dette forkastes.
- (18) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (19) Dommer **Normann:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (20) Dommer **Bergsjø:** Likeså.
- (21) Dommer **Bull:** Likeså.
- (22) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (23) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: